

Handzame Aarsgat (Kortemark, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017E77

Juni 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Voorafgaand: Verslag van resultaten (2017^{E77}) en Landschappelijk booronderzoek (2017F46)

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 2: Programma van maatregelen	4
2.1 Administratieve gegevens	4
2.2 Synthese	5
2.3 Gemotiveerd advies	6
2.4 Conclusie	6
Deel 3: Bibliografie.....	7

FIGURENLIJST (2017E77)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding het kadasternummer (Bron: Geopunt	5
---	---

TABELLENLIJST (2017E77)

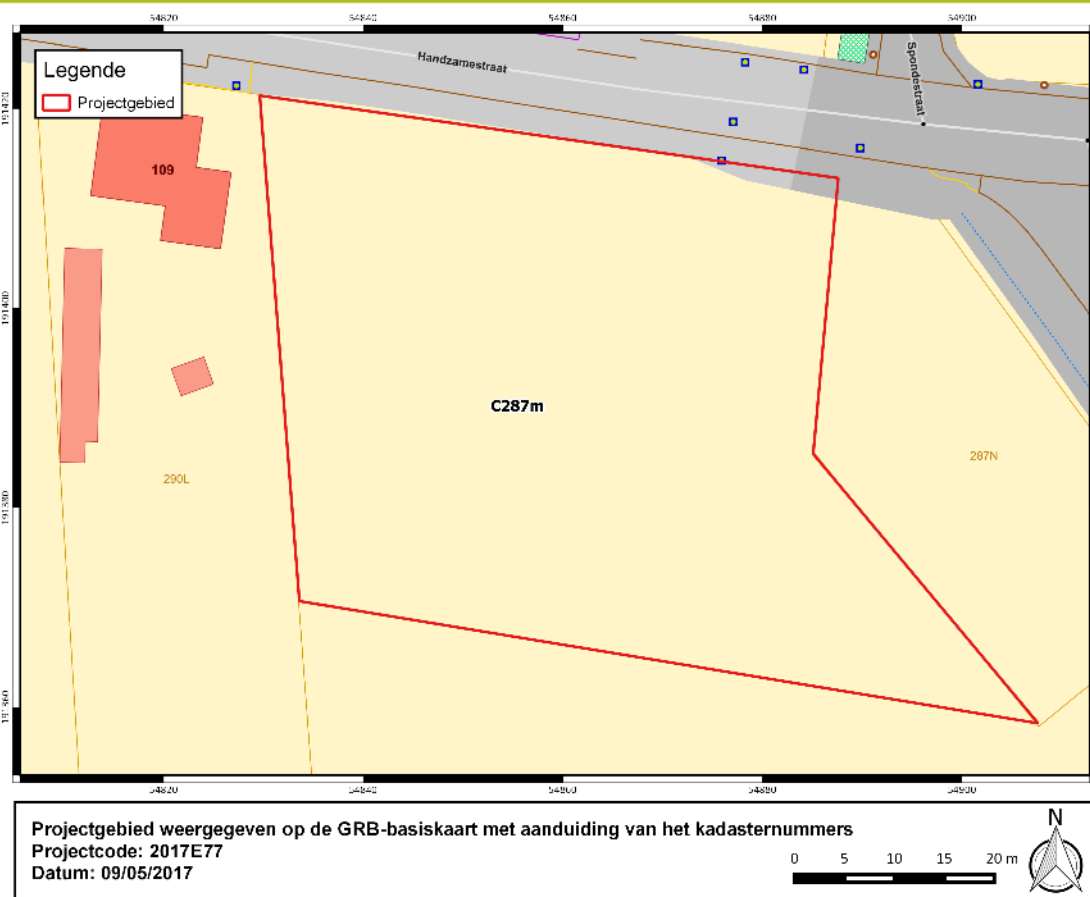
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	4
--	---

Deel 2: Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de initiatiefnemer	Braem nv Handzaamse Nieuwstraat 7 B-8610 Handzame	
b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortemark
	Deelgemeente	Handzame
	Postcode	8610
	Adres	Handzamestraat 8610 Handzame
	Toponiem	Handzame Aarsgat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 54805 Y _{min} = 191353 X _{max} = 54912 Y _{max} = 191427
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kortemark, Afdeling 2, Sectie C, deel van nr 287m Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding het kadastrumnummer (Bron: Geopunt)

2.2 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een kleinschalige verkaveling met 5 loten voor halfopen bebouwing aan de Handzamestraat te Handzame, deelgemeente van Kortemark. Het volledige plangebied is ca. 3000m² groot en is heden in gebruik als grasland.

Het terrein is gelegen in de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei, in het IJzerbekken. Circa 100m ten zuiden van het plangebied stroomt de Handzamevaart, het terrein ligt dan ook in het alluvium van deze waterloop. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van fluviatiele afzettingen van het Holocene bovenop het laat-Pleistoceen eolisch dek. Deze afzettingen rusten een basis van laat-Pleistocene, fluviatiele afzettingen. Het sediment bestaat uit natte zandleem. Het terrein kent een licht verval van noord naar zuid van ca. 1m. Gelet op de ligging in de alluviale vlakte van de Handzamevaart bestaat de mogelijkheid dat zich een afgedekt, archeologisch relevant, niveau heeft ontwikkeld. Teneinde dit te evalueren werd reeds een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd. Hierbij werd waargenomen dat het terrein zich buiten de eigenlijke fluviatiele afzettingen bevindt, de waargenomen sequentie is volledig eolisch. Daarnaast is duidelijk vastgesteld dat het terrein sterk is opgehoogd. Tot op een diepte van gemiddeld 2m onder het maaiveld is het sediment geroerd. In principe zou dit betekenen dat eventueel aanwezige sporen zichtbaar zouden zijn direct onder de teelaarde, gelet op de mate van versterking/ophoging is dit echter niet meer het geval.

De historische en cartografische bronnen wijzen op een rurale omgeving en een gebruik als grasland. De kaart van Ferraris geeft in de nabije omgeving enkele hoeves weer. Gelet op de ligging in het alluvium was het terrein vóór de middeleeuwen te nat voor bewoning. Pas vanaf het afnemen van de getijdenwerking via de IJzer door dichtslibbing en inpoldering zal het gebied interessant worden voor

bewoning en bewerking. De kaart van Ferraris toont ook de ontwikkeling van de dorpskern van “Heirsgat” ter hoogte van een oversteekplaats aan de Handzamevaart.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog komt de omgeving van Kortemark in het Duitse achterland te liggen. Er bevindt zich in hoofdzaak logistieke infrastructuur, op het plangebied staat een smalspoor afgebeeld op een loopgravenkaart uit 1918, die het terrein zuidwest-noordoost doorkruist. De studie van recente orthofoto's bevestigt het beeld van een ruraal gebruik tot op heden.

Op het terrein zelf zijn geen archeologische waarden gekend. In de ruime omgeving geeft de CAI verschillende laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht weer die gekend zijn op basis van cartografisch materiaal. Anderzijds valt op dat langsheen de Handzamevaart verschillende bronstijdgrafcirkels gekend zijn door middel van luchtfotografie. Twee hiervan werden opgegraven in het kader van een noodonderzoek in 1992 o.l.v. Jean Bourgeois, waarbij ook materiaal uit de steentijden en de ijzertijd is gerecupereerd.

Op basis van de landschappelijke gegevens en de gekende waarden kan een zeker archeologisch potentieel afgeleid worden. De gegevens van het landschappelijk booronderzoek toont echter aan dat het bodemarchief reeds tot op aanzienlijke diepte geroerd is.

2.3 Gemotiveerd advies

Voor de geplande werken aan de Handzamestraat te Handzame, deelgemeente van Kortemark, worden geen verdere onderzoeksdaden aanbevolen. Omwille van de vastgestelde mate van ophoging/verstoring is verder archeologisch onderzoek weinig zinvol.

Omwille van de gekarteerde ligging in een alluviale vlakte, waar de mogelijkheid op een afgedekt archeologisch niveau bestaat, werd een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd. Hierbij werd enerzijds vastgesteld dat het terrein zich naar alle waarschijnlijkheid net buiten het alluvium van de Handzamevaart bevindt. Het sediment heeft naar alle waarschijnlijkheid een zuiver eolische oorsprong. Anderzijds is waargenomen dat het terrein tot op een diepte van gemiddeld 2m onder het maaiveld niet zich niet meer in zijn oorspronkelijke positie bevindt. Op basis van het booronderzoek is geconcludeerd dat het terrein sterk opgehoogd en/of vergraven is.

Omwille van deze vaststelling, en het verwachtingspatroon, is verder onderzoek niet zinvol. Een eerste leesbare niveau bevindt zich minstens 1,8m onder het maaiveld. De financiële kost die een onderzoek op zulk terrein met zich zou meebrengen kan nooit in verhouding staan met de eventuele resultaten. Het is dan ook op basis van de kosten-baten analyse dat afgezien moet worden van verder onderzoek.

2.4 Conclusie

De initiatiefnemer plant de realisatie van een kleinschalige verkaveling aan de Handzamestraat te Handzame, deelgemeente van Kortemark. Het landschappelijk booronderzoek heeft aangetoond dat het terrein tot op een gemiddelde diepte van 2m onder het maaiveld geroerd is. Verder onderzoek is bijgevolg niet zinvol. Op basis van een kosten-batenanalyse dient afgezien te worden van verdere onderzoeksdaden.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt